

Posudek bakalářské/magisterské diplomové práce
Posudek - Závěrečná práce - CŽV

Student: Barbora ČVANČAROVÁ

Obor: ČJ - FJ

Název práce v českém jazyce: Práce s textem autorů Liberecka na 2.stupni základních škol

Název práce v anglickém jazyce: Work with texts of Liberec region authors at lower secondary schools

Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Hník, Ph.D.

Oponent práce: PhDr. Ondřej Hausenblas

V DP B. Čvančarové oceňuji to, že důkladně zmapovala literaturu Liberecka k tomu účelu, aby mohla žákům předkládat četbu spojenou s jejich rodným krajem. Další kvalitou je to, že v aktivitách v projektech, které na text navazují, mohou žáci provádět řadu činností badatelských, dokumentačních, obecně komunikačních.

Diplomantka podává užitečný přehled autorů a děl, po kterých může učitel na Liberecku sáhnout. Povaha regionálního literárního díla už sama poněkud určuje, že se práce s ním bude přelévat mezi literární výchovou a jinými předměty. Toho je v DP vhodně využito.

Diplomantka by však byla učinila dobře, kdyby zveřejnila i svou metodu – tedy např. podle čeho autory vybírala (nebo snad zařadila všechny existující?). V magisterské DP by neměly asi být málo odůvodněné prvky, např. informace, že nejmladším autorem na Liberecku je nějaký Lukáš Trněný. (Už druhý den jistě přibyl jiný nejmladší... Vypadá to, jako by autorka informaci převzala z nějaké propagační stránky.) Také tvrzení o tom, že něčí kniha je nejpopulárnější, by muselo být podloženo (s. 29). Charakterizace vybraných děl však diplomantka provedla vzhledem k potřebám dětského čtenáře celkem příhodně.

Celkový cíl – poskytnout učitelům hotové projekty k výuce – práce bohužel dost nenaplnuje: projektům totiž scházejí některé základní kvality, potřebné jak pro vlastní plánování výuky, tak pro práci v samotné výuce:

Věkové určení

1. Diplomantka uvádí teprve v posledním odstavci Závěru své práce, jak starým žákům mají být její projekty určeny – na 2. stupni školy (i tam ale jsou žáci velmi odlišných vyspělostí, a některé knihy v DP zvolené se hodí více pro 6. ročník a jiné pro 9. ročník – to však už autorka nikde nezohlednila). Ale zdá se, že diplomantku vlastně ani nenapadlo zvažovat věkové určení. Když píše na s. 55 u pohádek, že "texty jsou jednoduššího charakteru a v hodinách literatury se s nimi dá velice dobře pracovat", má asi na mysli čtenáře malé, jenomže úkol evidovat v pohádce moderní prvky a navíc odhadovat příčiny nebo efekty jejich použití, to je dost náročné i pro osmáky. U příběhu dobrodružného půjde asi o pubertální čtenáře – adresáti projektů jsou tedy nejspíše z různých věkových skupin. To však není v popisu projektů uváděno a je pak těžké posuzovat přiměřenost úkolů a aktivit.

Čtení

2. Samotné čtení textů je v projektech prováděno většinou tak, jako by žáci už uměli texty dobře pročitat a mohli hladce přejít k navazujícím aktivitám už nevyžadujícím čtení. Práce tedy nenabízí mnoho k rozvoji samotného čtení – čtenářských dovedností. V některých projektech není vůbec zařazeno samotné čtení textu jako aktivita, s potřebným časem (s.63, M.Hercíková – Báseň

dospívá). Velmi v projektech schází ohled k samotnému smyslu jednotlivých textů – k myšlence nebo k prožitku, které zvěstují čtenářstvu. Interpretace textu jako by měla proběhnout jaksi paralelně, aniž se k ní aktivity v hodině zaměřují. S tím však lze v dnešních školách jen stěží počítat. (Například na s. 66 žáci nejprve evokačně asociují slova k slovu bříza, pak ale čtou báseň stylem "všichni si báseň přečtou", a jako by bylo jisté, že jí už na první přečtení dost porozuměli, mají do ní hned vkládat další slova "která v básni nejsou a mohla by se tam hodit". To by sice mohla být metoda, která jim pomůže odhalit a pochopit smysl básně, jenomže to by se museli potom o svém porozumění smyslu bavit, nějak ho vyjádřit, sdílet – a to už v hodině zařazeno není. Mají tipovat, jak se bříza hodí k autorce Hercíkové (o ní v podstatě nic nevědí, poučení o ní není v plánu hodiny obsaženo, navíc tu diplomantka ani neodlišuje autorku a lyrický subjekt). A v reflexi k hodině diplomantka tvrdí, že se projekt zabýval mj. "básnickou interpretací, hlubším zamyšlením nad básněmi" (měla by se aspoň přesně vyjadřovat: básnická interpretace není totéž co interpretace básní).

Projekt s textem a tématem od J. Navrátila je patrně přínosný pro čtení v předmětech, ale nevidím v něm to, že by žák mohl díky četbě zaujmout i vlastní vztah k myšlence knihy – k stavění nebo ochraně pomníčků v lesích. Žáci snášejí informace, referují atd., ale nikde není aktivita, která by je vedla k tomu, aby si každý ujasnil svůj osobní vztah k tomu, co zkoumá.

Čtenářství

Rozvoj celkového žákova čtenářství (jeho vztah k četbě a knize) však podporován je, a to právě skrze zajímavé aktivity navazující na čtení (výpravy, mapování, fotografování, psaní). Je ovšem otázka, kdy by si žáci při takto pojaté výuce získávali potřebné čtenářské dovednosti soustředěného, chápavého čtení.

Cíle a jejich dosahování

Uchazečka sice podrobně popisuje v oddílech Reflexe u každé z hodin, co podle jejího mínění žáci v hodině dosahovali. Bez reálných dokladů o práci žáků (ofoceně pracovní listy atp.) je těžké posoudit, zda si autorka jen nepředstavuje, že by aktivity měly uvedený přínos. Samotné rozpracování aktivit a jeho popis v DP neprokazuje dost přesvědčivě, že by aktivity opravdu dováděly žáka k cílům, o nichž se v reflexi mluví (ostatně o cílech se má psát před popisem hodiny, aby bylo jasné, že si je učitel uvědomoval a cíleně s nimi pracoval, a nikoli že je zpětně shledává v tom, co třeba náhodou v hodině vzniklo).

Některé z postupů v projektu, jak je uchazečka předkládá, by měly být u obhajoby objasněny a obhájeny: například na s. 65. Žáci čtou báseň a mají vymyslet název, a teprve pak přichází aktivita s interpretací. Navíc má jít o interpretaci neverbální – ilustrací. Na základě čeho tedy měli před tím žáci navrhnout názvy básně? Co tím učitel sledoval?

Metody a aktivity

Uchazečka by měla několikrát prokázat, že má představu o tom a rozumí tomu,

a) co je to podle ní výuková metoda (její tabulky naznačují, že to pro ni je směsice neurčitých prvků)

b) co se bude reálně dít, když některou "metodu" nebo postup uvádí. Například když píše, že "vyučující by měl děti navést k tomu, aby se na přírodniny, které si budou odnášet, dívali i tímto způsobem" (s.35 nahoře). Povede žáky k tomu náhledu celá hodina svými aktivitami – a jak? Nebo jim to učitelka prostě řekne?

Uchazečka by si měla jasněji uvědomit, zda text J. Stanislava, který vybrala na s. 46 k čtení s předvídáním, opravdu použití této metody podporuje: předvídat se dá v některém klíčovém okamžiku další průběh děje, nebo reakce postav na nějaký podnět, nebo autorské postupy. Na s. 52 diplomantka vysvětluje, že dějové zvraty udržují čtenáře v napětí, ale sama úryvek s dějovými zvraty žákům nenabídla. Úryvek je dějově dost chudý, povahy postav v něm nejsou nijak exponovány, a ani kompoziční postup autorův tu není nijak zajímavý – proto také asi v metodě zcela schází její podstatný prvek: opírání předpovědi o vodítka v přečteném textu. Diplomantka sama nazývá to, když žáci předpověděli další text "správně", slovem "trefili". O trefování však v této metodě nemá jít, stejně jako ve čtení neprovádíme předpovídání "trefováním, nýbrž vyvozováním. Pejde tu však o slovíčka, nýbrž o to, že plán opravdu žáky k vyvozování nevede.

Závěr

V závěru diplomantka svou práci jednoznačně chválí, avšak neukazuje v ní nikde, že tato chvála je oprávněná. Skutečně by byla musela uvést doklady žakovské práce, abychom jí to věřili, když vidíme, jak neúplně a mnohdy nedomyšleně jsou projekty vystavěny. V celku přijatelné jsou poslední dva – o bajce a o Zapletalově Soví jeskyni.

Jako češtinářka by autorka měla v DP ukázat obsahově i formálně kultivovaný a správný spisovný písemný projev. To však splněno v řadě míst není, jen namátkou: s.11 *sepjetí s krajem* (patrně celá pasáž převzata ze starší příručky?), s.14 *...majitelem nakladatelství Erika, jenž má široké spektrum...*; s. 17 *vztah L. Svobodové k svému rodnému kraji*; s.32 *je až divu, že člověk, který tak zajímavě píše o přírodě a krajinách, se narodil v Praze a to 29. října 1933*; s.32 *večerní brození po pás ve vodě*; s. 62 *...tím se vyvarovala tomu, aby...*; s. 74 *fazole vzklíčili*; s. 96 *dělají ze sebe nákladní osli*

Jako závažný nedostatek práce vidím autorčinu minimální poučenost odbornou literaturou. Je to patrné nejen v chudém seznamu. Přinejmenším o projektové výuce je dnes napsáno dost užitečných prací, autorka by měla také být vážně poučena o didaktické interpretaci literárních textů, a prameny uvést.

Navrhuji hodnotit práci v případě přesvědčivé obhajoby známkou dobře.

V Praze dne 9. 7. 2012

.....

Podpis